

Pääkirjoitus

Nina V. Nygren^a

Kapulavaihdon kevät

Alue ja Ympäristö -lehden uusi kesännumero tarjoaa taas huikean mielenkiintoista luettavaa yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen ja maantieteen aloilta. Paikkojen kirjo on laaja, aina Helsingistä terveysasemien ja liikuntapaikkojen kautta avaruuteen, ja energiaa riittää sähköautoista turpeeseen. Risteyksessä-osio punoo yhteyksiä lehdessä aiemmin julkaistuihin artikkeleihin ja niiden aiheisiin. Kirja-arvioista on toivottavasti lukijoille iloa ja hyötyä. Tekstejä on ollut ilo olla mukana toimittamassa – tämä onkin ollut ensimmäinen päätoimittajakauteni, jolloin olen ollut päätoimittajana yksin kokonaiselle numerolle. Yksin ei ole kuitenkaan tarvinnut lehteä toimittaa. Luottotaittaja Maija Toivanen on hoitanut hommansa ja ylikin, kun vaihdoimme toimitussihteerin lennossa, ja uusi toimitussihtööri Iina Sankala on päässyt näyttämään taitojaan. Risteyksessä-osion ovat toimittaneet Uula Saastamoinen ja Katri Ollilla.

Olen ollut huojentunut ja iloinen, kuinka upealle uudelle toimitukselle saan luovuttaa vallan ja vastuun Alue ja Ympäristö -lehden jatkosta. Kesällä 2023 voin vihdoinkin siirtyä pois lehdestä, jonka parissa ehdin viitisen vuotta viettää. Päätoimituskapula siirtyy nyt Minna Santaojan ja Ossi Ollinahon osaaviin käsiin. Perinteisesti lehdessä on pyritty pitämään toimituskunnassa sekä yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen että maantieteen tutkimuksen edustajia. Vaikka Minna ja Ossi ovat enemmän ensimmäisen kuin jälkimmäisen tieteenalan edustajia, heillä on monitieteistä osaamista, minkä lisäksi lehden toivotaan edelleen käsikirjoituksia myös maantieteen ja aluetieteen aloilta.

Kiitän omasta puolestani kaikkia tieteellisessä seuratoiminnassa ja lehden toimituksessa mukana olleita aktiiveja – erityiskiitokset nykytoimituksen lisäksi Nina Tynkkyselle, Jussi Semille, Heikki Sirviölle, Senja Laaksolle, Roosa Wingströmille, Kirsipauliina Kalliolle ja Krista Willmanille. Kiitokset myös lehden toimitusneuvostolle, jonka kokemuksesta emme ole vielä ehtineet täysimääräisesti hyödyntää, sekä kaikille vieraileville toimittajille, kirjoittajille, arvioijille – sekä tietysti akateemisen toimitustyön rahoittajille.

Päätoimittajana on ollut pääosin mukavaa ja olen oppinut paljon. Välillä on toki myös väsyttänyt ja stressannut, erityisesti numeroiden julkaisun loppusuoralla. Mielenkiintoisten tekstien toimittaminen ja arviointi on kuitenkin edelleen innostavaa, ja toimitustyön myötä olen saanut rutiinia niin omaan kirjoitustyöhöni kuin esimerkiksi opiskelijoiden ohjaamiseen ja arviointiin. Lisäksi lehdessä on kehitetty parempaa rytmiä toimitustyölle nyt kun ennakkojulkaiseminen on mahdollista. En voi siis kyllin suositella toimitustyötä

^a Alue ja Ympäristö -lehden päätoimittaja & Hämeen ammattikorkeakoulu, nina.nygren@hamk.fi

akateemisen (vapaehtoisen) työn muotona, ja uumoilen, että päädyn jonkinlaisiin toimitushommiin vielä joskus tulevaisuudessakin. Mutta ensin pidän taukoa!

Tieteellinen julkaisu toiminta on muuttunut jo näinä vuosina paljon, onneksi uhkakuvista huolimatta suomenkielinen julkaiseminen ei ole vähentynyt. Muutoksissa ei ole näkyvissä suvantovaihetta – seuraava toimitus joutunee ottamaan jonkinlaista kantaa muun muassa tekoälyvälineiden käyttöön kirjoittamisessa ja arvioinnissa ja ehkä jopa toimitustyössä. Tämän kirjoituksen tuottamisessa hyödynsin kuitenkin vain luomuälyä, eikä sen merkitys toivottavasti jatkossakaan vähene. Juoksen (tai ehkä pyöräilen?) tämän viimeisen kirjoitus- ja toimitussuoran tyytyväisin mielin.

Ossi Ollinaho^a & Minna Santaoja^b

Timanttista avointa julkaisu toimintaa

Istahdimme helteisenä kesäkuun päivänä Amurin museokorttelin rauhaan Tampereella jakamaan ajatuksia lehden toimittamisesta, hakemaan yhteistä linjaa ja suuntaamaan tulevaa. Vastanotamme Alue ja Ympäristö -lehden jaetun päätoimittajuuden moninaisen, syvenevän ja epämääräistyvän kriisin aikana, mutta lehden suhteen toiveikkaina. Lehdelle vuonna 2022 myönnetty Vuoden tiedelehden palkinto asettaa meille, tuoreelle päätoimittajaparille, riman korkealle, mutta tuo myös oikeutuksen ja taloudellisia mahdollisuuksia kehittää lehteä entisestään. Aikaisempien toimituskuntien työn varaan on tukeva rakentaa ja hyvässä porukassa toimitustyötä on sujuvaa opetella. Kiitos Ninalle erinomaisesta perehdytyksestä. Meillä on Maijan ja Iinan kanssa ilo alkaa toimittaa lehteä.

Avoin tiede ja avoin julkaiseminen sen osana ovat tänä päivänä akateemisessa maailmassa korostetusti esillä. Opimme juuri, että vihreän ja kultaisen avoimen julkaisemisen kanavan lisäksi on myös timanttista avointa julkaisemista. Kansainvälisessä tiedekustantajien EASE-konferenssissa siitä puhuttiin huvittavasti eräänlaisena tulevaisuuden ideaalina – huvittavasti siksi, että timanttinen avoin julkaiseminen on juuri tätä perinteistä tieteellisten seurojen varaan rakentuvaa julkaisu toimintaa, jota Alue ja Ympäristökin edustaa. Pyrimmekin hiomaan tätä käsiemme kautta elävää arvokasta toimintatilaa jatkuvasti. Olemme molemmat enemmän yhteiskuntatieteellisiä ympäristötutkijoita, joten kohdistamme erityistä huomiota aluetutkimuksen julkaisu toimintaan.

Opettelemme rauhassa lehden käytäntöjä ja katselemme samalla muiden kotimaisten tiedelehtien parhaita käytäntöjä “sillä silmällä”. Suunnittelemme lisäävämmä Alue ja Ympäristön toimitusprosessin läpinäkyvyyttä sekä vahvistavamme yhteisöllisyyttä lehden ympärillä. Haaveissamme on muodostaa perinteeksi uuden numeron julkistamisen yhteyteen julkkarit. Tilaisuus toimisi mahdollisuutena juhlistaa tehtyä työtä, pysähtyä hengähtämään ja pohtimaan yhdessä tuoreen numeron poliittisia implikaatioita ja toivottuja vaikutuksia sekä luotaamaan uusia suuntia. Kannustamme myös laatimaan artikkeleista laajemmalle yleisölle suunnattuja tekstejä Versus-lehteen. Jotta julkkarit olisi mahdollista järjestää sekä kevät- että syyskauden lopussa, siis kesä- ja joulukuussa, vaatii toimitusprosessi monien toimijoiden koordinaatiota.

Yhteiskuntatieteellinen ympäristötutkimus keskittyy suureksi osaksi niin sanottuun tietoisesti ympäristölliseen tarkastellen usein paikallisia tapauksia, tapahtumia ja laajempien rakenteellisten ongelmien oireita, kuten ilmastonmuutosta luonnontieteellisenä ilmiönä.

^a Alue ja Ympäristö -lehden päätoimittaja & Globaali kehitystutkimus, Helgingin yliopisto, ossi.ollinaho@helsinki.fi

^b Alue ja Ympäristö -lehden päätoimittaja & Metsätieteiden osasto, Itä-Suomen yliopisto, minna.santaoja@uef.fi

Kuitenkin niin sanotusti tiedostamattomasti ympäristöllinen toiminta käsittää valtaosan ihmisten toiminnasta ja tämä vaatii yleensä ajan yli rakentuvien kehityskulkujen, toiston, normaaliuden, ilmiselvyksien ja erilaisten toimintaa rakenteellistavien asioiden tarkastelua. Ympäristömuutokset ovat pitkälti arkielämään, varsinkin työelämään, perustuvia hiipiviä prosesseja. Etnografisen ja paikallisen tutkimuksen lisäksi on tärkeää kohdistaa enemmän huomiota niihin yhteiskunnallisiin rakenteisiin, joiden osana ja puitteissa ihmiset toimivat.

Pohdimme kumpainkin tahoillamme perusteellisesti, ennen kuin päätimme ottaa päätoimittajan tehtävän vastaan. Kotimainen julkaisu toiminta ei akateemisilla markkinoilla meritoi, mutta totesimme sen muut arvot painavammiksi. Haluamme osaltamme edesauttaa erityyppisten rauhoittumisen käytänteiden vahvistamista, koska näemme, että kiire, hötkyily ja kroonisesti aikapaineistetuissa akateemisissa käytänteissä toimiminen estää laajempien ja syvempien yhteiskunnallisten muutosten vaatiman tutkimustyön tekemisen ja julkaisemisen. Olemme saaneet otteen kapulasta, Minna aluksi tukevammin, mutta tavoitteena on jakaa työ marxilaisesti: kukin tekee kykyjensä mukaan. Pyrkimyksenämme on vahvistaa Alue ja Ympäristö -lehden asemaa entisestään suomalaisessa tieteellisessä keskustelussa ja saada lehti Julkaisuforumin tasolle 2, vaikka koko luokituksesta sitten Norjan mallin mukaan päätettäisiinkin luopua.

Ossi Ollinaho ja Minna Santaoja
Alue ja Ympäristön uudet päätoimittajat